

Opis tablic

I. „Kruczek”. Miejsce męczeństwa. Lokalizacja – sąsiedztwo jeziorka „Kruczek”, wschodnia część Marek. Największej zbrodni dokonanej na mieszkańcach Marek i okolicznych miejscowości dopuścili się hitlerowscy okupanci w przededniu wybuchu powstania warszawskiego. Nieopodal jeziorka „Kruczek” dnia 31 lipca 1944 r. rozstrzelali co najmniej 48. mieszkańców Marek, Zielonki, Pustelnika i Strugi. Na tablicy umieszczono pochodzące z lat 70. XX w. fotografie z uroczystości przy pomniku. Jedna z fotografii ukazuje miejsce kaźni. Pozostałe fotografie przedstawiają odsłonięty w dniu 31 lipca 1974 r. w 30. rocznicę zbrodni pomnik ku czci pomordowanych.

II. Miejsce męczeństwa. Marki przy al. J. Piłsudskiego, w sąsiedztwie placu targowego. Kolejne miejsce masowej egzekucji Polaków dokonanej przez niemieckiego okupanta zostało obrane nie przypadkowo. W odwecie za akcję „Wieniec” polegającą na niszczeniu, wysadzeniu w powietrze przez żołnierzy polskiego podziemia pociągów niemieckich, udających się na front wschodni, Niemcy powiesili 50 Polaków – więźniów Pawiaka. Egzekucję wykonano w 5 miejscowościach na obrzeżach Warszawy tuż w sąsiedztwie torów kolejowych. Pomnik ku czci 10 Polaków tu zamordowanych w dniu 16 października 1942 r. odsłonięto w 1953 r. Autorem projektu pomnika jest rodowity markowianin żołnierz AK Franciszek Jędrzejewski ps. „Rdzawik”.

III. Cmentarz parafii pw. Św. Izydora w Markach. Na założonym, wraz z powstaniem w 1917 r. parafii pw. Św. Izydora Oracza w Markach, cmentarzu – najstarszej i największej Mareckiej nekropolii wydzielono w 1920 r. miejsce na groby, w których spoczywają żołnierze polegli w bojach z bolszewickim najeźdźcą w 1920 r. W górnej części tablicy znajdują się archiwalne (z jesieni 1932 r.) zdjęcia z uroczystości poświęcenia pomnika ku czci poległych w wojnie z bolszewikami. Trzy fotografie na dole planszy przedstawiają miejsce spoczynku tych żołnierzy w chwil obecnej.

IV. Miejsca pamięci – Marki-Struga. W sąsiedztwie Zgromadzenia Michalitów przy al. J. Piłsudskiego. Fotografie na górze planszy ukazują najładniejszy chyba pomnik z terenu Marek upamiętniający walki żołnierzy AK II Rejonu Celków – Marki VII Obwodu „Obroża”. Autorem projektu pomnika jest żołnierz AK

Roman Grabowski ps. „Dziadek”. Pomnik odsłonięto w październiku 1963 r. Fotografie na dole planszy przedstawiają tablicę upamiętniającą żołnierza AK II Rejonu Celków – Marki VII Obwodu „Obroża” Zofię Janinę Kukier ps. „Jarzębina”. Odebrała sobie życie w katowni gestapo nie wydając nikogo z organizacji.

V. Pamięć Katynia. Dla uczczenia pamięci żołnierzy polskich zamordowanych przez NKWD m.in. w Katyniu na skwerze parafii pw. Św. Izydora w Markach posadzono i poświęcono dwa dęby. Uroczystości poprzedzone mszą św. za zamordowanych miały miejsce w dniu 29 marca 2009 r. Umieszczone na tej planszy fotografie są dokumentacją wspomnianych uroczystości. Wykonane z lotu ptaka zdjęcie najstarszej mareckiej świątyni, przyciąga wzrok piękną architektoniczną bryłą nadwiślańskiego neogotyku Autorem projektu kościoła był J. Hinz.

VI. Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Markach, parafii pw. św. Izydora Oracza. Najwięcej pamiątkowych tablic poświęconych pamięci żołnierzy AK II Rejonu Celków – Marki VII Obwodu „Obroża” znajduje się w tym kościele. Jedyna na tej planszy czarnobiała fotografia została wykonana w sierpniu 1969 r. i ukazuje chwilę odsłonięcia tablicy. Warto przypomnieć, że przygotowania do wykonania i odsłonięcia tej tablicy odbywały się w warunkach niemal konspiracyjnych. Autorem projektu tablicy jest żołnierz AK Roman Grabowski ps. „Dziadek”. Budowa tej najstarszej mareckiej świątyni wzniesionej w 1899 r. trwała niespełna 7 miesięcy.

VII. Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Markach, parafii pw. św. Izydora Oracza. Wykonane w 1967 r. witraże w słynnej warszawskiej pracowni Olszewskich przedstawiają najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Kościoła. Prezentowana na planszy fotografia jednego z tych witraży ukazuje sceny z powstania warszawskiego. Przyciąga uwagę obraz Matki Boskiej Kopalnianej wykonany wg. oryginału A. Grotgera, haftowany, ufundowany przez I komendanta AK II Rejonu Celków – Marki VII Obwodu „Obroża” dr Sergiusza Hornowskiego w 1997. W 25 rocznicę powstania NSZZ „Solidarność” umieszczono w prawej nawie świątyni tablicę poświęconą pamięci działaczy tego związku z Fabryki Okładzin Ciernych w Markach. Dwie fotografie usytuowane po prawej stronie planszy przedstawiają zabytkowy krzyż (1902 r.)

z kościelnej wieży oraz archiwalne zdjęcie (z 1946 r.?) z kościołem bez wieży, która została zniszczona w czasie II Wojny Światowej.

VIII. Kaplica parafii pw. NMP Matki Kościoła w Markach przy ul. Żąbkowskiej. W najmłodszej z mareckich parafii, erygowanej w 2004 r. pw. NMP Matki Kościoła wbudowane na ścianie frontowej kaplicy, wykonane z czarnego granitu trzy tablice upamiętniają 614 żołnierzy AK II Rejonu Celków – Marki VII Obwodu „Obroża”. Fotografie na dole planszy przedstawiają widok na kaplicę z różnych stron.

IX. Kapliczka na „Górcze św. Antoniego. Marki – Struga, al. J. Piłsudskiego. Kapliczkę upamiętniającą wydarzenia związane z bitwą warszawską 1920 r. zbudowała okoliczna ludność w 1925 r. W tym miejscu gen. Lucjan Żeligowski żegnał żołnierzy udających się na front w kierunku Radzimina. Do „Górki Św. Antoniego” docierały „szpice” zwiadowcze armii bolszewickiej. Przyciąga uwagę fotografia kapliczki w zimowej scenerii.

X. Pałacyk Briggsów. Zapewne najładniejszy w Markach budynek zbudowany w latach 80. XIX stulecia wg projektu Antoniego Beilla był świadkiem wielu historycznych wydarzeń, ważnych nie tylko dla dziejów Marek. Pamiątkowe tablice wykonane z białego marmuru umieszczono przy drzwiach wejściowych do pałacyku w 2000 r. z okazji 80 rocznicy bitwy warszawskiej.

XI. Inne miejsca upamiętniające żołnierzy AK II Rejonu Celków – Marki VII Obwodu „Obroża”. Henrykowi Okińczycowi ps. „Bil” drugiemu po Hornowskim komendantzie AK II Rejonu Celków – Marki VII Obwodu „Obroża” ufundowana została w latach 80. ubiegłego stulecia pamiątkowa tablica znajdująca się w kościele pw. Matki Bożej Królowej Polski w Markach-Pustelniku, który poświęcony został w 1985 r. Szkoła podstawowa nr 2 w Markach od roku 1992 nosi imię żołnierzy AK II Rejonu Celków – Marki VII Obwodu „Obroża”. Pamiątkowa tablica informująca o tym wydarzeniu została umieszczona na ścianie frontowej, rozbudowanej w ostatnich latach szkoły. Dwie fotografie z prawej strony planszy ukazują szkołę podstawową nr 3 w Markach-Pustelniku, noszącej zaszczytne imię „Pomnik Zwycięstwa 1920 r.” Przy wejściu do tej placówki umieszczony został w 1994 r. granitowy głaz z napisem upamiętniającym żołnierzy AK II Rejonu Celków – Marki VII Obwodu „Obroża”.

ZBIGNIEW PACIOREK

Urodzony w 1956 r. Rodowity markowianin, wywodzi się z rodziny, której udokumentowane źródła zamieszkiwania na terenie Marek pochodzą już z II połowy XVIII w. Absolwent Wydziału historycznego Uniwersytetu Warszawskiego, kierunek archeologia Polski (1982). W latach

1984-1992 nauczyciel w SP nr 1 w Markach oraz dyrektor (1990-1992) tej placówki. Autor wydanej w 2004 r. monografii *Marek Marki – dzieje, tradycja, kultura* oraz wielu artykułów zamieszczanych w prasie lokalnej (*Gazeta Marecka, Wieści Podwarszawskie, Wiadomości Parafialne, Wiadomości z Ratusza, Rzeczpospolita Marecka*) na temat historii Marek i jego środowiska naturalnego. Radny miasta Marki w kadencjach 1988-1990, 1990-1994 oraz 1998-2002. Z żoną Teresą mają troje dzieci: Annę, Andrzeja i Łukasza.

Wystawy:

1997 – *80 lat parafii pw. św. Izydora Oracza w Markach*. Dom Katolicki.

1998 – *Marki w czasie bitwy warszawskiej 1920 r.* Pałacyk Briggsów

2004 – *30. rocznica likwidacji Mareckiej Kolei Dojazdowej*. Marecki Ośrodek Kultury.

2007 – *Księża proboszczowie w dziejach parafii pw. św. Izydora Oracza w Markach*. W kościele.

Miejsca Pamięci Narodowej w Markach

to ślady pozostawione przez naszych przodków, którym dane było żyć w czasach ważnych dla dziejów Polski i dziejów naszej lokalnej, mareckiej społeczności. To groby, pomniki, krzyże, kapliczki przydrożne, pamiątkowe tablice informujące o historii naszej małej ojczyzny – Marek. Na wystawie zaprezentowano na 11 ułożonych tematycznie planszach, przeszło 70 fotografii ukazujących na pamiątkowych tablicach, pomnikach, budowlach najważniejsze wydarzenia dotyczące dziejów Marek, które wpisują się przecież w epizody z dziejów Polski. Celem wystawy adresowanej przede wszystkim do najmłodszych mieszkańców naszego miasta – dzieci i młodzieży jest rozbudzenie zainteresowania dziejami, przeszłością naszej miejscowości. Mamy nadzieję, że wystawa przyczyni się też do kształtowania postaw patriotycznych oraz poszanowania dla zabytków, pomników, pamiątkowych tablic – świadków historii naszego miasta. Mamy nadzieję, że tę wystawę w galerii Mareckiego Ośrodka Kultury zwiedzą dzieci i młodzież z placówek oświatowych naszego miasta. Zapraszamy do zwiedzenia naszej wystawy oraz na spotkania z jej autorem, historykiem dziejów Marek – Zbigniewem Paciorkiem (po telefonicznym ustaleniu terminu: 0-22 781-14-06.

MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ W MARKACH

autor wystawy:

Zbigniew Paciorek

18 kwietnia – 6 maja 2009
poniedziałki – piątki 12.00 – 19.00

Marki, ul. Fabryczna 2
- wstęp wolny - www.mokmarki.pl -